

Nyhedsbrev No. 1 – 2020

- **Generalforsamling udskudt**
- **Rekordmange ansøgninger**
- **Mulig forlængelse af LAG-Landistrikter**
- **Fskeri-LAG 2021-2027**

Dato: 7. april 2020

Generalforsamling udskudt

Grundet corona-virus og regeringens hidtidige udmeldinger tager bestyrelsen for LAG-Bornholm konsekvensen og vælger at udsætte årets generalforsamling på ubestemt tid. Vi håber naturligvis at de lempelser der så småt er ved at "genåbne" Danmark, vil gøre det muligt at gennemføre generalforsamlingen på denne side af sommerferien – alternativt kunne d. 20. august være en mulighed da bestyrelsen har fastlagt et bestyrelsesmøde samme dag. I henhold til vedtægterne vil der blive annonceret og inviteret senest 14 dage før selve generalforsamlingen.

Rekordmange ansøgninger

1. april 2020 var deadline for sidste ansøgningsrunde i år – og for hele LAG-programperioden 2014-2020. Med mindre... (se næste afsnit). Vi har modtaget sammenlagt 15 ansøgninger, der nu er ved at blive gennemgået for eventuelle fejl og mangler, og derefter samlet vil blive vurderet ved et ordinært bestyrelsesmøde d. 28. april. Det samlede ansøgningsbeløb under LAG-Land lyder på ca. 2,5 mio. kr., og her har ca. 1,1 mio. kr. at dele ud af. Under LAG-Fisk har vi modtaget ansøgninger for sammenlagt 0,91 mio. kr., hvor vi har 0,95 mio. kr. til rådighed. Særligt indenfor LAG-Land er der således lagt op til en udsædvanlig skarp konkurrence om midlerne. Da forsamlingsfriheden i disse tider er begrænset til max 10 personer, og LAG-bestyrelsen inkl. suppleanter, observatør og sekretær andrager 18 personer har formandskabet besluttet at mødet afholdes via skype.

Mulig forlængelse af LAG-Land

For en måned siden modtog LAG-Bornholm en lidt kryptisk meddelelse fra Erhvervsstyrelsens kontorchef Morten Boye Hansen. Formuleringen lød således: *LAG forventes at have mulighed for at have et overgangsår i 2021, før den nye periode starter op den 1. januar 2022. Hvilke rammer og ikke mindst økonomi, der vil være for overgangsåret, afventer godkendelse af forordningen fra EU og en dansk politisk beslutning. Det forventes, at forordningen vil være godkendt i EU inden sommerferien 2020. Udkastet til forordningen lægger op til, at LAG fortsætter under de nugældende regler i 2021, men med midler fra den kommende programperiode og evt. overskydende midler fra den gamle programperiode. Det er forventningen, at den endelige forordning i hovedtræk vil blive som det aktuelle udkast. Man vil desuden kunne starte processen med opstart af nye aktionsgrupper og udarbejdelse af udviklingsstrategier i løbet af 2021, sideløbende med fortsættelsen af de nuværende LAG'er. Der er ikke noget overgangsår på Fiskeriprogrammet (EHFF), hvorfor Kommissionen forventer at starte op på den nye periode allerede 1. januar 2021.*

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne:
Europa investerer i landdistrikterne

Den Europæiske Union
Den Europæiske
Hav- og Fiskerifond

Forespurgt om det betyder at Erhvervsstyrelsen forventer en ét-årig forlængelse indenfor de nugældende rammer, er svaret ja. LAG-Bornholm ser således med spænding frem til de kommende måneders udvikling, herunder også om der budgetmæssigt kan findes midler under LAG-Land svarende til niveaet for 2020, hvilket udgør ca. 1,6 mio. kr. Alt andet lige vil en overgangsperiode mellem de 2 programperioder på den måde blive noget nemmere.

FLAG-2021-2027

Som led i nedlukningen af ordningen for fiskeri-LAG'er og mulig overgang til en ny periode er LAG-Bornholm blevet bedt om at komme med et bud på fremtiden. I den forbindelse har vi afleveret en række kommentarer.

I forhold til FLAG-ordningen er vores største bekymring at FLAG-Bornholm beskæres, eller ligefrem ikke tænkes med i den kommende programperiode. Den maritime økonomi har igennem generationer spillet en meget stor rolle for vores ø-samfund. Herunder har det især været fiskeriet i Østersøen, en stor følgeindustri i form af vådbinderier, skibssmede- og el-virksomheder, samt andre maritimt relaterede virksomheder. I de senere år er fiskeriet i Østersøen som bekendt mere eller mindre kollapse, og en del af følgeindustrien har måttet finde nye veje. Senest oplever vi en helt ny mulig vej indenfor den maritime økonomi i form af virksomheder der arbejder indenfor off-shore. Østersøområdet er ved at blive en meget stor spiller indenfor vindmølleindustrien, - og det er lykkedes at tiltrække de første større projekter til Bornholm, samtidig med at eksempelvis Danmarks ubetinget største energivirksomhed - Ørsted A/S, har peget på Bornholm som mulig hub for store havvindmølleprojekter. Denne udvikling forventes at fortsætte og dermed bane vej for nye jobmuligheder.

Årsagen til fiskeriets kollaps i Østersøen kan i høj grad tilskrive 3 faktorer: a) Østersøens miljø, b) et historisk overfiskeri samt c) nutidens invasion af sæler der desværre har vist sig at være bærere af en parasit der i daglig tale blandt fiskerne kaldes "sæl-orm", og som spredes via sælerne og går i leveren på torsken som efterfølgende bliver syg og degenerer.

For Østersøens miljø gælder at store dele er ramt af gammel forurening (f.eks. dioxin og gift fra dumpede våben efter 2. verdenskrig samt udledning især fra de store svenske papirfabrikker), samt en vedvarende udvaskning af næringsstoffer fra landbruget med store iltsvindsområder til følge.

Østersøsamarbejdet HELCOM har sikret mangeårig koordineret overvågning af miljøet, og på baggrund af denne overvågning er der udarbejdet en lang række anbefalinger som desværre har vist sig, ikke bliver fulgt op af landene omkring Østersøen (se WWF rapport: *Baltic Sea Action Plan – scorecard 2018*).

Iflg. sektionsleder fra DTU-Aqua - Marie Storr Paulsen, menes der nu at være kommet nogenlunde styr på udledningerne fra de store floder omkring Østersøen, mens landbrugets udledning bør begrænses. Udfordringerne omkring iltsvind forventes at

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne:
Europa investerer i landdistrikterne

Den Europæiske Union
Den Europæiske
Hav- og Fiskerifond

fortsætte i en længere årrække begrundet i dels en relativ lav udskiftning af vandmasserne i Østersøen, dels de klimatiske ændringer i form af øget vandtemperatur.

Det historiske overfiskeri kan ret nøjagtig tidsfæstes til 1984-86 hvor indførelse af fiskekvoter bl.a. fik den katastrofale indvirkning på Østersøfiskeriet, at vi pludselig oplevede de meget store vestjyske trawlere komme ind i Østersøen og foranledige en ændring i fiskerisituationen fra en ret konstant årlig fangst på 200.000 t. torsk til i en 2-årig periode at fordoble denne fangst til ca. 400.000 t., og dernæst se en decimering til ca. 20.000 t. pr. år. Torskebestanden har ikke siden kommet sig over dette overfiskeri – og det synes som om at de årlige reguleringer af fiskerikvoter har holdt sig et godt stykke over miljøorganisationernes, for til gengæld holde liv i et fiskeri der har været medvirkende til at bestanden ikke har kunnet forøges.

I dag er fiskeri efter brisling det eneste rigtig store fiskeri der er i Østersøen. Årligt landes omkring 200.000 t. brisling, hvoraf hovedparten anvendes om industrifisk til produktion af minkfoder. Meget sigende ejes øens eneste virksomhed der håndterer brisling på Bornholm af en sammenslutning af jyske mink-avlere. Værditilvæksten på øen er yderst begrænset. For 30-40 år siden blev der årligt landet omkring 200.000 t. torsk til konsum i Østersøen, og heraf blev op imod 60% landet på Bornholm. Den gang var op imod et par tusinde beskæftigede i den bornholmske fiskeindustri. I dag er torskefiskeriet og dermed også følgeindustrien stort set væk. (læs også denne artikel af Marie Storr Paulsen, DTU-Aqua: <https://www.aqua.dtu.dk/nyheder/2019/10/det-ser-dystert-ud-for-torsken-i-den-oestlige-oestersoe?id=2f3ac45c-00d0-4c9d-a88a-421bc51af8f4>)

Set med lokale FLAG-briller har vi ikke opgivet håbet om at fiskeriet en dag vil kunne genopstå. Men der skal et langt sejt træk til. Med inspiration fra bl.a. Finland ser vi eksempler på, at der tænkes langt mere lokalsamfundsorienteret og med blik for fiskerikulturens betydning – ikke kun som fiskeri – men ligeså meget som en kultur der understøtter andre dele af livskvaliteten samt andre erhvervssektorer som f.eks. turisme.

FLAG-Bornholm håber inderligt at vi kan få lov til – i de kommende programperioder – at forfølge en strategi, hvor vi i en periode ikke kun har fokus på de kortsigtede jobskabende projekter, men hvor vi også får mulighed for at arbejde med det helt store ”genoprettelsesprojekt” af fiskeriet i Østersøen. Et arbejde der af gode grunde bør tænkes ind i de muligheder der i programmet er for tværregionale og internationale samarbejder. Det gælder for Østersøens miljø som med de globale klimaudfordringer – at de nationale grænser ikke giver megen mening. Der skal samarbejdes om fremtidige løsningsmodeller.

HELCOM-samarbejdet viser at det giver rigtig god mening at arbejde tværnationalt, og iflg. forskerne fungerer overvågningen fint. Men på et andet plan fungerer det mindre fint jvf. ovenstående. De enkelte stater er ikke gode nok til at forfølge de mellemstatslige strategier der ellers er besluttet i fælleskab.

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne:
Europa investerer i landdistrikterne

Den Europæiske Union
Den Europæiske
Hav- og Fiskerifond

Ser vi på fremtidsmulighederne, så ser FLAG-Bornholm store perspektiver i at anvende CLLD-metoden¹ som et væsentligt bidrag til denne. CLLD der tidligere blev kaldt LEADER-metoden egner sig rigtig godt til at arbejde med lokale udviklingstiltag – indenfor såvel fiskeri som andre maritimt tilknyttede økonomiske sektorer.

Igennem det seneste års tid har koordinator for FLAG-Bornholm deltaget i en række seminarer, workshop mm. indenfor maritim fysisk planlægning (MSP-Maritime Spatial Planning). I den forbindelse bliver det stadig mere åbenlyst at FLAG'erne har en vigtig rolle at spille fordi vi i selve den metodiske tilgang indeholder alt det der efterspørges i netop MSP-arbejdet under Søfartsstyrelsen.

Mulige projekter i en ny programperiode

Et af de helt store ønsker fra fiskerierhvervet er at der etableres et internationalt samarbejde om at regulere sælbestanden i Østersøen. I dag antages der at være omkring 50.000 sæler i Østersøen og bestanden er i vækst. Sælerne har tidligere været en truet dyreart, men er det bestemt ikke mere – og slet ikke i Østersøen.

FLAG-Bornholm har forsøgt at få lokale fiskere med på projekter indenfor CSF (Community Supported Fishery) der med inspiration fra bl.a. USA, England og i mindre skala Sverige viser nye veje for et fremtidigt fiskeri. Grundet fiskeriets kollaps er det endnu ikke lykkedes at overbevise bornholmske fiskere om disse muligheder. De små lægger op, de store drager til Kattegat eller Vestkysten.

Som eksempel på mulige større projekter under FLAG-Bornholm kunne være at arbejde med synergieffekter mellem de mange nye vindmølleparker samt mulighed for at etablere stenrev i tilknytning til vindmøllefundamenterne. Forskningsforsøg tyder på at det giver god mening. Se:

<https://www.aqua.dtu.dk/nyheder/Nyhed?id={11AFCC24-AFEC-4803-82C1-CA99AACB70C1}>

Vi kan nemt komme med mange flere projektmuligheder.

FLAG-Bornholm håber at fremtiden byder på et nyt FLAG-program for Bornholm – og at der i tilknytning til den nye FLAG-ordning åbnes op for muligheder indenfor projekter der ikke stiller krav om en her- og nu jobskabende effekt for til gengæld at kunne tænke langsigtet. Vi håber også at der i den nye programperiode åbnes meget mere op for at kunne støtte tværnationale projekter indenfor det maritime område.

¹ CLLD-metoden, - tidligere kaldet LEADER-metoden står for "lokalsamfundsstyret lokal udvikling".

